ՔՍԱՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 2423 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 11 — ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — Ն. Տ — 23 — ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — 1879

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 10 Մեճ.
» » Գաւառաց » 2 Լիրա
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 Մեճ.
» » Գաւառաց » 1 Լիրա
Օտար երկիրներու » 50 Ֆր.

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

Իւրաքանչիւր թիւ 40 փարա արժ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած յօդուածոց ճանբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր — Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Ղալաթիա Սանտըքճըլար Չարշըսի թիւ ... խան, Մասիսի գրատուն, ...

...ը չվճարուած նամ...

...մակ յօղուած, ...

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ, ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԳ

Լրագրոյս գրասենեկին համար Հայերէն մաքուր գիր գրել գիտցող տղու մը կամ պատանւոյ մը պէտք կայ։ Ուզողը պէտք է մեզ ներկայանայ լրագրոյս գրասենեակը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Երբ Օրէնլից մէջ անդրալեռնանութիւնը կը վերակազմի գեր. Հաւատնի վերահաստատմամբ, և գուցէ անցեալը դարմանելու համար նոր քայլ մ'առնուլ կը ջանայ, երբ զրոյց կայ թէ Ս. Պապն Օրէնլեան կաթոլիկաց համար յատակագիծ մը կը պատրաստէ, թերևս իւր անկեալ ազդեցութեան քիչ մը ուժ տալու համար, անօգուտ չլինիր Եւրոպիոյ մէջ անոր ներկայ վիճակին վրայ ակնարկ մը նետել։ Քանի՛ որ գաղափարներն առաջ կերթան և աշխարհ կը կերպարանափոխի անոնց ազդեցութեան ներքև, ընդհակառակն Անդրալեռնականք ա՛յնչափ յետադիմական ընթացք մը բռնած են, և կրօնքը նորանոր փարգապետութեամբք և աւելորդապաշտութեամբք կըխճողեն։ Այս կընմանի ճիշդ այն մարդուն ընթացքին, որ իւր դատը կորուսանելով և կիրքեն յուզեալ՝ ըստ իւր տեսութեան առարկութիւններ կը կուտակէ, որք բնաւ օգուտ չեն ըներ։ Պիոս Թ. և ներկայ Ս. Պապը կոնդակներ, թուղթեր և մոլորութեանց ցանկեր հրատարակեցին, որք ընդարձակ հատորներ կըրնան կազմել, վատիկանու ժողովքն եղաւ, բայց ի՞նչ է ասոնց արդիւնքն ու հետևանքը։ Գրեթէ ոչինչ, քանզի յաղթութեան նշոյլ մը տեսնել անկարելի է, այլ հռոմի բռնած զինուորեալ դիրքն աւելի պառակտման ու տկարութեան պատճառ եղաւ. Գերմանիոյ մէջ Ցօլինկէր և հին կաթոլիկներն ելան, Գաղղիոյ մէջ Հ. Ցակինթոս նոր եկեղեցի մը հաստատեց, Օրէնլից մէջ վրդովումն ծագեցաւ և դեռ բոլորովին վերջացած չէ։

Գաղղիոյ երևելի դրիչներէն մին, Պ. Լիթրէ, իւր հանդէսին մէջ այսպէս կը նկարագրէ կղերականութիւնը, զոր յեղափոխական արմատականութենէն ոչինչ նուազ թշնամի կը համարի՝ ընդհանուր.քուէարկութեան սկզբունքն՝ այսինքն ժողովրդական իրաւունքն ընդունող կաթոլիկաց։ "Կղերականութիւնը, կըսէ, կաթոլիկաց այս մասը խռովայոյզ ապստամբներ կը համարի, և կ'առնէ ոչինչ նուազ քան զկայսերութիւնն, որուն յաղթել կը յուսայ։ Կղերականութիւնն արմատականութեան պէս չվարանիր իւր հրամաններն աշխարհական իշխանութեան ձեռօք գործադրելու։ Բայց որովհետև ժամանակը չներեր այսպիսի միջոցներ գործածել, և աշխարհական իշխանութիւնն իւր տրամադրութեան ներքև չէ, հոգևորական զէնքեր կը գործածէ, որոյ մթերանոցն իւր ձեռքն է։ Այդ զէնքերը փութաջանութեամբ կը բանեցնէ։ Խոստովանանքէն, քարոզէն, կանանց ազդեցութենէն և անհատական ծառայութեան դաս, իւր գլխաւոր զինուց մին է դաստիարակութիւնն, որով կը յուսայ ժողովրդեան միտքը փոխել, և զայն Սիլապիւսին վարդապետութեանց՝ հնազանդեցնել։ Ճիզուիթներն իւր մեծ կառավարիչներն ու գործակատարներն են այս կռուոյն մէջ, որոյ նպատակն է արդի օգտոյն հիմնած բոլոր օրէնսդրութիւնները տապալել։"

Կղերականք Գաղղիոյ մէջ իբր թէ կաթոլիկութեան նոր աշխոյժ մը տալու համար՝ պաշտօնապէս ուխտագնացութիւններ ըրին 'ի Լուրտ և 'ի Սալէթ, երթևեկութեան տոմսակներով, ճիշդ ինչպէս որ պարզ աշխարհականք պարահանդէս մը կամ ... մը կերթան։ Բայց այս տարբերութեամբ միայն, որ այս կղերական ուխտագնացութեան առթիւ ջերմեռանդները Ս. Աստուածածինը տեսնելու երջանկութիւնը կունենան եղեր։ Հրա՜շք։ Ուստի Պ. Լիթրէ կըսէ թէ այս խօսներն Ասիական կռապաշտութեան, Պրահմանութեան և Պուտտայութեան կերպարանք կառնուն. բայց Հանրապետութեան սկզբունքն ազատութիւն լինելով, պէտք է զանոնք ազատ թողու։

Ուրիշ անուանի գրիչ մը, Պ. Ժօն Լըմօան, Ցէպայի մէջ խիստ ճարտար լեզուով կը մեղադրէ զկղերականութիւնը։ "Բոլոր (պապական) եպիսկոպոսունք Հռոմէական եկեղեցւոյ մէջ տիրող կուսակցութեան մ'առջև հլու սարուկներ եղած են. քրիստոնէութեան կրօնը կռապաշտութեան կը վերածի, և Գաղղիոյ ժողովրդեան ուղեղը խանգարել կուզեն. վկայ են ասոր Լուրտի և Սալէթի ուխտագնացութիւնք։ Կարծես թէ այս գիտութեանց դարուս մէջ աւելորդապաշտութիւնն ապաստանարան կը փնտռէ՝ յիմարութիւնը կրկնապատկելով։ Այս ուխտաւորաց մէջ քանի մը դիւրահաւանք կըրնան գտնուիլ, բայց վստահ ենք որ զիրենք հրքաւիրելով իբր խաշինք տանողներն՝ անոնց կլնեյուցած անտեղութիւններուն իրենք սառդիւ չեն հաւատար։ Ահա այսպէս ասոնք քրիստոնէութիւնը թատրոնի զգեստարան մը, որհնեալ ջուրի վաճառատուն մը կընեն։ Եւ կուզեն տակաւին որ այս խեղկատակութիւններն իբր կրօնք ընդունինք։ Բայց այս չահավաճառի եկեղեցւոյն մէջ ո՛չ Աստուած կայ և ոչ Քրիստոս։ Ահա այս դաստիարակութեամբ ապագայ սերունդները կուզեն կրթել. իրենց ջուրն ըմպողները տխմար կը լինին, իսկ մերժողներն անհաւատ։ Ահա նոր կաթոլիկութիւնը Գաղղիական ազգն այս երկու կարգին պիտի բաժնէ։"

Թող չկարծուի թէ Պ. Ժօն Լըմօան վօլթէրական մ'է. իւր նպատակն է ճշմարիտ քրիստոնէութիւնը պաշտպանել Պապական սնապաշտութեանց դէմ. ուստի կը հարցնէ թէ ի՞նչ ըրիք Քրիստոսը։ Պ. Ժօն Լըմօան կը ցաւի որ Պապականութիւնն այսօր կրօնքը վերաշինել կուզէ՝ դիցաբանութեան ու բազմաստուածութեան կերպարանք մը տալով անոր, և կը պահանջէ, ոչ թէ նոր կրօնք մը, այլ թէ հին կրօնքը, հին քրիստոնէութիւնը չխեղաթիւրի. քանզի անկարելի է, կըսէ, ճշմարիտ քրիստոնէութիւնը գտնել այս աւելորդապաշտութեանց մէջ. "Այս կռապաշտներուն կը հարցնեմք թէ ի՞նչ ըրիք ըզ Քրիստոս, և պատասխան չեն տար մեզ. բայց կերևի որ զՔրիստոս բարձեր են, անոր տեղ հնոտեաց և ըղդեստի վաճառուհեաց կրօն մը հաստատելու համար, կրօն մը՝ որ բնաւ Աւետարանին մէջ չկայ։ Անոնք զմեզ ոչ-ջերմեռանդ կանուանեն, բայց մեք իբր Քրիստոնեայ՝ քրիստոնէական կըրօնին վրայ գործուած այս խարդախութիւնն ու խանդարումը կը հարւածեմք։"

Հռոմէականութեան բռնած ընթացքը դժբաղդաբար իրաւունք կուտայ Գաղղիոյ անուանի խմբագրին և Ակադեմականին այս դառն դանգատանացն ու քննադատութեանց։

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Արարատեան ընկերութիւնն իւր տարեկան երրորդ տեղեկագիրն հըրատարակեց։ Այս ընկերութիւնն, որ Հայաստանի մէջ ձրիապէս ուսում ծաւալելու նպատակաւ ասկէ երեք տարի առաջ կազմուած է, իւր առաջին տեղեկագրին մէջ՝ այսինքն 1877ին՝ կը յայտարարէր թէ՝ իւր աչաց առջև ունենալով «այնքան եռանդ«եամբ և վեհանձն զգացումներով «սկսեալ քանի՛ քանի՛ բարենպատակ «ընկերութեանց յաջողագոյն ժամա«նակաց մէջ դժբաղդաբար անյաջող «ելքն, որք ազգին անկալութեանց «չկրցին համապատասխանել», յանդըգնութիւն կը համարէր Արարատեանի կազմութեան ձեռնարկէն անդամ։ Եւ արդարև ցաւով կը հարկադրիմք խոստովանիլ թէ մինչև սոյն ժամանակներս, և բաղդից համար այժմ՝ իսկ, ընկերութիւններն՝ որք դուցէ բարգապէս և նիւթապէս մեր ազգային վերածնութեան միակ միջոցները կամ յոյսերն են, լաւ համբաւ մը չէին վայելէր յարատևութեան և արդեանց կողմանէ, այսինքն ճիշդ այն հանգամանաց կողմանէ, որք զիրենք իրապէս օգտակար կընեն ազգին։ Մինչև մեր ժամանակներս թէ՛ մայրաքաղաքիս մէջ և թէ՛ գաւառները կազմուած անթիւ ընկերութիւնք, որք նոյնպէս անթիւ նպատակներ ունէին, լաւ ժառանգութիւն մը չէին թողած իրենց յաջորդաց, որք ժամանակին մասնաւոր դժուարութեանց հետ՝ ազգին անվստահութեան կամ դէթ թերահաւատութեան յաղթելու պարտաւոր էին։ Արարատեան ընկերութիւնն, որոյ վրայ կուզեմք խօսիլ ներկայ յօդուածիս մէջ, այս վերջնոյ մին եղաւ, և բնականաբար նոյն նիւթական և բարոյական դժուարութիւններն ունեցաւ իւր առջև, և հակառակ ներկայ Գ. տեղեկագրին լաւատեսական յայտարարութեանց, որովք Արարատեան ընկերութիւնն ազգէն գտած քաջալերութեան համար շնորհակալութիւն կը յայտնէ, տակաւին՝ ըստ մեզ՝ խնդիր մ'է թէ արդեօք այդ ամենակարևոր ընկերութիւնը ջանքով ու արդիւնքով լի երեք տարիներ բոլորելէ ետև՝ կատարելապէս յաղթա՞ծ է այդ դժուարութեանց. վասն զի չեմք տեսներ որ իւր նպատակին վեհմութեան համապատասխան քաջալերութիւն գըտած լինի ազգէն, որոյ մատուցած օգնութեան՝ համեմատական տեսակէտով միայն կըրնամք նայիլ՝ եթէ չեմք ուզեր չափազանց լաւատես լինելու թերութիւնն ունենալ։ Մեծ գործերու համար մեծ գործիքներ պէտք են, և Արարատեան ընկերութեան ձեռնարկած գործին մեծութիւնն ընդունելէ ետև, կրնա՞յ քըննել թէ իւր ձեռքը դրուած գործիքըն, այսինքն այն նիւթական և իրական օգնութիւնը զոր գտած է ազգէն, արդեօք նոյնպէս մե՞ծ է։ Մեք աւելորդ կը համարիմք այդ քըննութիւնն ընել, որովհետև եթէ ներկայ խնդրոյս մէջ յուսադրական կողմ մը կայ, այն ալ դարձեալ Արարատեան ընկերութեան ազգին կողմանէ գտած համեմատական քաջալերութիւնն է։

Այսպէս, ներկայ տեղեկագրէն կը տեսնեմք թէ՝

	Օմ. ոսկի
1877 ապրիլ 30 ընկ. հասոյթն էր	70
1878 » » » »	120
1879 » » » »	1960

Ռուսիոյ մէջ Արարատեան ընկերութեան գտած ընդունելութիւնը խիստ քաջալերական է՛ թէ՛ ընկերութեան համար, և թէ՛ մեր Ռուսաբնակ ազգայնոց համար, որոց՝ մեր Թուրքիաբնակ ազգայնոց ուսումնասիրութենէն ու ազգասիրութենէն

գերազանց ու անձնուիրութեան ու ազգասիրութեան օրինակ կրնայ համարուիլ սա իրողութիւնը թէ վերոյիշեալ 1960 ոսկւոյ գումարին գրեթէ կէսը Ռուսիոյ մէջ գոյացած է, իսկ հազիւ թէ միւս կէսը Թուրքիոյ մէջ գոյացած։ Ասկից զատ, տեղեկագիրը կը յայտնէ թէ Հայ ազգն իւր առաջին վարժապետանոցը ('ի Վան) Տփխիսի Մշակ օրագրոյ խմբագրապետ Գ. Գ. Արծրունւոյ աշխատութեան կը պարտի։

Արարատեան ընկերութիւնն երկու տեսակ սովորական հասոյթ ունի. առաջին՝ ընկերաց ամսավճարքն, և երկրորդ՝ յատուկ նպաստի առաջարկներով հաւաքելի նուէրք։ Բայց հաշուեցոյցէն կը տեսնեմք թէ երրորդ շրջանին մէջ ընկերաց ամսավճարներէ միայն 20 ոսկի, այսինքն ընդհանուր եկամտին միայն մէկ հարիւրորդն, և նուիրատուներէ միայն 120 ոսկի, այսինքն ընդհանուր եկամտից գրեթէ միայն մէկ քսաներորդը գոյացած է, յորմէ կը տեսնուի թէ ընկերութեան եկամտից ամենամեծ մասը կամաւոր նուէրներէ և արտաքոյ կարգի հասոյթներէ կը բաղկանայ։ Ընկերութեան համար այս վիճակն իւր առաւելութիւններն ու վտանգներն ունի միանգամայն, բայց ըստ որում կը յուսամք թէ ազգն այսուհետև պիտի յառաջադիմէ, և ոչ թէ պիտի յետադիմէ, յուսալի է որ Արարատեան ընկերութիւնն ալ ներկայ տարւոյ մէջ անցեալ տարիէն աւելի հասոյթ կունենայ, մանաւանդ որ մինչդեռ անցեալ տարի նպաստից բաժանորդագրութենէն 60.000 ղուրուշ ընթացիկ թղթադրամ կը հաւաքէր, որ փոխանակ 600 ոսկւոյ՝ հազիւ 95 ոսկի կ'արտադրէր, այս տարի երկրին դրամական վիճակն աւելի կանոնաւոր լինելով՝ և ընկերութիւնը կրնայ դրամական վնասներէ զերծ լինիլ։ Նոյնպէս, յուսալի է որ պատուոյ անդամակցութենէն ալ, զոր ընկերութիւնը ներկայ տարւոյս փետրվար ամսոյ մէջ սահմանեց իբրև հասոյթի նոր աղբիւր մը, գալ տարի ընկերութիւնն իրական օգուտ մը քաղէ։

Արարատեան ընկերութիւնն այժմ իւր դրամապահ Մեծ. Սերովբէ և Սարգիս Կիւլպէնկեան էֆէնտիներուն քով 1000 ոսկի ունի, որուն համար տոկոս կընդունի, և ուրիշ քանի մը մանր մունր հաշիւներէ զատ 700 ոսկւոյ չափ ալ իւր քով ունի, որ նոյնպէս դրամապահին պիտի յանձնուի՝ ըստ կանոնագրի դրամական ապահովութեան։

Արարատեան ընկերութիւնը սովորական 70 անդամ ունի, բայց նուիրատու անդամք հարիւրաւորներով են։ Յայտնի է որ ընկերութիւնն իւր սովորական անդամութիւնն ինչ ինչ սեղմանց ենթարկած է։

Գոհութեան արժանի է որ Արարատեան ընկերութիւնն իւր հասոյթներն ազգին համար ամենէն օգտակար կերպիւ գործածելու միջոցները գտած է։ Տեղեկագիրն իրաւամբ կը դիտէ թէ Հայաստանի քաղաքներէն աւելի գիւղերուն մէջ ուսում ծաւալելու պէտք կայ, ոչ միայն վասն զի գիւղացիք քաղաքացիներէն աւելի յետնեալ վիճակի մէջ են, այլ և վասն զի գիւղերը քաղաքներէն աւելի պէտք ունին կեդրոնին նիւթական և բարոյական օգնութեանն ու առաջնորդութեան։

Վանայ մէջ անցեալ տարւոյն վերջը վարժապետանոց մը հիմնած է, որ այժմ 35 աշակերտ ունի, և յորմէ ելնող աշակերտք շրջակայ գիւղերուն մէջ ուսում ծաւալելու պաշտօն պիտի ունենան։ Վանայ բազմահայ գիւղերէն Ալիւր գիւղի մէջ նախակրթարան մ'ունի 1876 Նոյեմբեր ամսէն 'ի վեր, ուր 116 աշակերտք կը յաճախեն, որոց 15 ը իգական սեռէ են. 1878 Նոյեմբերի սկիզբը Կիւռնենց գիւղի մէջ ալ նախակրթարան մը բացուած է 115 աշակերտով, որոց 17ն իգական սեռէ. Գաւառան գիւղաքաղաքին մէջ ալ ներկայ տարւոյս մարտ 6էն 'ի վեր նախակրթարան մը բացուած է 80 աշակերտով, որոց 18ն իգական սեռէ. Փորթուգալեան Մկրտիչ էֆէնտի, որուն Արարատեան ընկերութեան կողմանէ Վասպուրականի մէջ ըրած ազգասիրական աշխատութիւնքն անմոռանալի են, Վասպուրականի Արարատեան վարժարանաց ընդհանուր տեսչի պաշտօնը կը վարէ՝ իրեն օգնական ունենալով Նալթանեան Մարկոս էֆ. Վարժապետանոցին և նախակրթարանաց մէջ աւանդուելիք ուսմանց տեսակն ու չափը լաւ սահմանուած են. և թէպէտ պակասներ կան, այսուամենայնիւ ընկերութիւնը կը խոստանայ լրացնել զանոնք՝ երբ իւր դրամական կարողութիւնը ներէ։ Սակայն, կըսեմք մեք ալ տեղեկագրին հետ, "ի՞նչ նշանակութիւն կրնայ ունենալ երեք նախակրթարանաց հաստատութիւնն և քանի մը հարիւր ուսանողաց թիւն, երբ Վասպուրական աշխարհի ընդարձակութիւնն 'ի միտ առնումք, երբ մտածեմք որ այս բազմահայ գաւառին հարիւրաւոր գիւղերուն մէջ հազիւ 18 գիւղ կայ որ իրեն եկեղեցւոյն կից վարժարան մ'ունենայ. երբ նորա երկու սեռէ 300.000 էն աւելի Հայ բնակչաց մէջէն հազիւ հինգ հազարին պարզապէս կարդալ գրել գիտնալը հաստատեմք, և միթէ կարելի՞ է որ այսուհետև գտնուի Հայ մը որ գիւղային նախակրթարանաց թիւը բազմացնելն հասարակութեան աչքը շլացնել համարի"։

Ընկերութիւնը մինչ իւր աշխատութեանց ասպարէզ ընտրած էր Վասպուրական աշխարհը, Ամեն. Ներսէս Սրբազան Պատրիարք հայրն անոր ուշադրութիւնը կը հրաւիրէր Տարօնի վրայ, որ Վասպուրականէն ոչ նուազ բազմահայ և ոչ նուազ լուսաւորութեան կարօտ է։

Արարատեան ընկերութիւնը Ս. Պատրիարք հօր առաջարկութեան կարևորութիւնն ըմբռնելով ընդունեց, և սկսաւ անոր գործադրութեան միջոցներուն վրայ խորհիլ. վեցամսեայ հետազօտութիւնք համոզեցին զինքը թէ Տարօնի մէջ կրթութիւն ծաւալելու համար առայժմ Չարսանճագի, Քղիի և Չմշկածագի մէջ վարժարաններ հիմնելն անհրաժեշտ էր։ Ընկերութեան գործադիր ժողովոյ անդամներէն Վասիլեան Պետրոս էֆէնտի եռանդուն և ազգասէր երիտասարդն, որուն անձնուիրական ջանքերը շնորհակալութեան արժանի են, քանի մ'ամիս առաջ Տարօն ուղևորած է յիշեալ վարժարանաց հաստատութիւնն անձամբ կատարելու համար։

1879-1880 տարւոյ ելմտացոյցն, որ ընկերութեան ելմտական վիճակին հետ բաղդատմամբ բաւական ընդարձակ է, կը ներկայացնէ 1186 ոսկւոյ ծախք մը, որ չորրորդ շրջանին ծախուց համար քուէարկեալ է, ինչպէս նաև 70 ոսկւոյ գումար մը, զոր Բարեգործական ընկերութիւնը կը նուիրէ՝ Վասպուրականի Կէմ գիւղին մէջ նախակրթարանի մը հաստատութեան համար։ Այդ նոր դպրոցէն զատ, ընկերութիւնը ներկայ շրջանին մէջ Վասպուրականի Գործօթ կամ մէկ ուրիշ գիւղին մէջ ալ նախակրթարան մը պիտի բանայ, որով Վասպուրականի Արարատեան դպրոցաց թիւը վեց կը լինի։ Ասոնց համար 544 ոսկի տարեկան ծախք որոշուած է։ Տարօնի մէջ բացուելիք երեք դպրոցաց համար ալ 510 ոսկի, իսկ կեդրոնական ծախուց համար 200 ոսկի։

Տեղեկագիրը կը յայտնէ թէ ընկերութիւնն արական սեռի դաստիարակութեան զբաղած ժամանակ իգական սեռը կրթելու խնդիրը չէ մոռցած։ Հայաստանի մարց դաստիարակութիւնն ազգային այնպիսի կենսական խնդիր մ'է, որոյ կարևորութիւնն ոչ ոք կրնայ ժխտել։ Արարատեան ընկերութիւնը կը կարծէ թէ իւր ներկայ շրջանին մէջ ազգէն գտնելիք ձեռնտուութիւնը պիտի ներէ իրեն այս մասին իւր փափաքն և խորհուրդներն իրացնել։

Ահաւասիկ Արարատեան ընկերութեան Գ. տեղեկագրին ընդհանուր վերլուծութիւնը, զոր անօգուտ չհամարեցինք մեր ընթերցողաց ներկայել։ Ինչպէս որ յօդուածիս սկիզբն յայտնեցինք, սոյն ազդօգուտ ընկերութեան մինչև ցարդ գտած քաջալերութիւնն և մանաւանդ իրական օժանդակութիւնն՝ իւր ստանձնած ծանր և դժուար գործին համապատասխան չէին։ Երեք տարիէ 'ի վեր հազիւ չո՛րս դպրոց կարենալ բանալ, երբ քանի մը հարիւր ոսկի կը բաւէ ամբողջ տարի մ'ուսման կաթը ջամբելու հարիւրաւոր Հայ տղայոց, որք զուրկ կը գտնուին այդ կենսական սնունդէն, մեծ յառաջդիմութիւն մը չէ այս, ինչպէս ամեն ոք պիտի խոստովանի։ Եթէ կ'զգամք թէ մեր ազգին վերածնութիւնն ուսմանց և արուեստից շնորհիւ է, եթէ փորձով գիտեմք թէ տգէտ ժողովուրդ մը քաղաքակիրթ աշխարհիս մէջ տեղ չունի և վաղ կամ անագան կորնչելու դատապարտուած է, եթէ կ'զգամք թէ մեր ազգին կրած աղէտից մէկ մեծ մասն իւր տգիտութեան պատճառաւ է, եթէ համոզուած եմք այս ճշմարտութեանց, որք դժբաղդաբար անժխտելի են, պէտք է աւելի անձնուիրութեամբ աշխատիմք մեր դպրոցաց համար, և օգնութիւն չխնայեմք մեր այն ընկերութեանց, որք այլ և այլ ձևերու և անուններու ներքև, միևնոյն ազնիւ նպատակին, այսինքն ազգին մէջ ուսում ծաւալելու կ'աշխատին։ Ասոնց պատահած և պատահելիք դժուարութիւններն ոչ թէ զմեզ վհատեցնելու՝ այլ անոնց առաւել յօժանդակութիւն մղելու են։ Ուր որ դժուարութիւն չկայ, չկրնար ըսուիլ թէ յաջողութիւն գոյացած է կամ պիտի գոյանայ հոն։ Հարուստն և աղքատն հաւասարապէս կրնան բաւական դրամ տալ այսպիսի վսեմ նպատակաց յատկացնելու, բաւ է որ յօժար կամք ունենան և բաւ է որ ամենն ալ համոզուած լինիմք թէ մեր ապագայն միայն մեք պիտի շինեմք։ Պէտք է ուրեմն քաջալերել, զարգացնել, ընդարձակել և զօրացնել Արարատեան ընկերութիւնն, որուն պարտական պիտի միայ ազգին ապագայն։ Ահա ընկերութեան պարահանդէսն, որ յառաջիկայ կիրակի գիշեր պիտի կատարի 'ի Պէօյիւքտէրէ, և որոյ շքեղութեան ու կանոնաւորութեան համար ջանք և զոհողութիւն խնայուած չէ, կրնայ գեղեցիկ առիթ մը լինիլ այն ազնուամիտ ազգայնոց, որք կը փափաքին իրենց ուսումնասիրութեան և ազգասիրութեան մէկ իրական փորձը տալ՝ քաջալերելով ընկերութիւն մը, որ այսքան անձնուիրութեամբ և յաջողութեամբ կաշխատի Հայաստանի Հայ ժողովրդեան ապագային համար, և հաստատապէս կը յուսամք, որ այս ջերմ հրաւէրը, զոր կը փութամք ուղղել համայն ազգասիրաց անտես չլինիլ և ապարդիւն չմնար։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գահիրէ 22 սեպտ.

Եգիպտական նոր նախարարութիւնն երէկ վերջնականապէս կազմուեցաւ հետևեալ կերպիւ.

Նուպար փաշա նախարարաց խորհրդոյ նախագահ, ներքին գործոց նախարար և ատժամանակեայ կերպիւ ելմտական նախարար։

Մուսթաֆա Ֆէհմի փաշա, արտաքին գործոց նախարար.

Ֆախրի փաշա, դատական նախարար.

Օսման Րէֆգի փաշա, հասարակային շինութեանց և երկրագործութեան նախարար.

Ալի Իպրահիմ փաշա, հասարակային կրթութեան նախարար։

Լոնտրա 22 սեպտ.

Ռուսիա դիտողութիւններ ըրաւ առ Բ. Դուռն, որպէս զի Խրիմ գաղթականաց դիւրաւ ապրուստի միջոց չկրնալ գտնելուն պատճառաւ և միանգամայն Պուլղար ժողովուրդին հետ կռիւներուն առաջքն առնլու նպատակաւ՝ անոնց Արևելեան Ռումէլի վերադառնալուն գործը կարգադրէ։ Անգղիա Ռուսիոյ այս դիտողութեանց ոյժ տուաւ։

Դուռը պատասխան տալով, յիշեալ գաղթականներն իրենց տեղերը զրկելու գործին մէջ աւելի խոհեմութեամբ գործելու հարկը, ճանչեց և ապահովութիւն տուաւ թէ այս մասին պէտք եղած հրամանները տրուած են։

Պէկրատ 22 սեպտ.

Սերպիական կառավարութիւնը Թուրքիոյ առաջարկեց որ Սէլանիկ-Միթրովիցայի երկաթուղւոյն գիծը մինչև Սերպիական սահմանագլուխն երկարի։ Անգղիա, որ այսպէս Թուրքիոյ երկաթուղեաց Սերպիական երկաթուղեաց հետ կցման նպաստաւոր է, Սերպիոյ սոյն առաջարկութեան ոյժ տուաւ։

Վիէննա 22 սեպտ.

Աւստրիոյ կայսրը Սուլթանին հեռագիր մը զրկելով՝ իւր բարեկամական զգացումներն յայտնեց։

Կէս պաշտօնական Մօնթակս Րըվիւ լրագիրը Պիզմարք իշխանին այցելութեան վրայ խօսելով՝ կըսէ թէ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ փոխադարձ շահուց նկատմամբ Պիզմարք իշխանին և Աւստրո-Հունգարական կառավարութեան միջև այս առթիւ կարծեաց փոխանակութիւն մ'եղաւ։ Եթէ համոզում գոյանայ թէ այդ շահերը զուգահեռապէս կ'ընթանան, այսինքն նման են, հաւանական է որ հաւաքական գործողութեան մը համար գրաւոր համաձայնութիւն մը յառաջ գայ։

Այս [illegible]

Լոնտրա 22 սեպտ.

Թայմզ լրագիրը Պուքրէշէն առած մէկ հեռագրին յենլով կըսէ թէ Պուլղարիոյ նախարարութիւնն հրաժարական տուեր է։

Ֆիլիպէէն Մօրնինկ Բօսթի կը հեռագրեն թէ Արևելեան Ռումէլիի մէջ իրաց վիճակն այն աստիճան կը ծանրանայ, որ մօտալուտ ժամանակի մը մէջ Թուրքաց կողմանէ երկրին գրաւումն անխուսափելի կ'ընէ։

Նոյն լրագիրը Բեդրպուրկէն եկած հեռագիր մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ Քօֆման զօրավարին հրաման եղած է Թուրքաստան վերադառնալ։

Սիմլայէն Տէյլի Նիւզի կը հեռագրեն թէ Աֆղանք Շութարկարտանի բանակետը գտնուող Անգղիացւոց վրայ յարձակելով՝ մեծ վնաս տուեր են անոնց։

Լոնտրա 22 սեպտ.

Օսմ. Քօնս.		11 1/4
Փոխ.	1865	11 1/2
»	1869	13 1/8
»	1871	55 1/2
»	1872	21
»	1873	12 1/4
»	Եգիպտ.	73 3/8
Անգղ. Քօնս.		97 9/16

Փարիզ 22 սեպտ.

Օսմ. Քօնս.			11,50
Ֆրանգ. Քօնս.	3 0/0		83,72 1/2
» »	»	Նոր	86,60
» »	5 0/0		118,50

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Վեհ. Սուլթանն առաջին Մեճիտիէի պատուանշանը տուաւ ծովային նախարար (Գափուտան—Տէրեա) Բասիմ փաշային։

——

Արտաքին գործոց նախարարութեան համարակալութեան դիւանին դլուխ Խորէան Գրիգոր էֆէնտիին Իւլայի առաջին աստիճան տրուեցաւ։

Արտաքին գործոց օտար լեզուաց դիւանին գլխաւոր պաշտօնատար Սէֆէրեան Նշան էֆէնտիին Իւլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ։

——

Պուլղարիոյ սահմանադրութեան պաշտօն ունեցող յանձնախումբին Օսմանեան քարտուղար Փափազեան Սիմոն էֆէնտիին չորրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ։

——

Կայսերական Միւլքիյէ դպրոցին մէջ Քաղաքական տնտեսութեան դասատու և Պետական խորհրդոյ անդամ Սագըզ Օհաննէս էֆէնտիին հրդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշանն 3րդ կարգի փոխուեցաւ։

——

Երէկ մայրաքաղաքս հասած հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ վսեմ. Նուպար փաշան վերստին Եգիպտոսի նախարարաց խորհրդոյ նախագահ անուանուած է՝ իւր վրայ ունենալով նաև Ներքին գործոց և առժամանակեայ կերպիւ ալ Ելմտական նախարարութիւնն։

Վերջին Թղթաբերով առնուած Անգղիական լրագրաց մէջ ալ բերկրութեամբ սրտի կը կարդամք թէ Անգղիոյ Վեհ. Թագուհին Ս. Միքայէլի և Ս. Գէորգայ կարգին մեծ խաչանշանը ղրկեր է Նուպար փաշային։ Անգղիական կառավարութիւնն այս առթիւ առ Նուբին վստահութիւն ղրկած գրոյն մէջ անոր ծառայութիւնները կը յիշէ և զայն Եգիպտոսի մէջ վերջին ժամանակներս կատարուած բարենորոգմանց հեղինակ, և արդարութեան ու բարւոք փարչութեան ախոյեան կանուանէ։

——

Տէրութեան ելմտացոյցին ծրագիրը Բ. Դրան կողմանէ երէկ Վեհ. Սուլթանին ներկայացաւ ի վաւերացում։

——

Դատական ծախուց նոր սակագրին մէջ դեսպանատանց թարգմանաց ըրած բարենորոգումները կառավարութեան կողմանէ ընդունուեցան։

——

Եգիպտոսի Անգղիական ընդհանուր հիւպատոս և դիւանագիտական գործակատար Պ. Մէլէթ, որ մինչև Սըր Հէնրի Լէյըրտի վերադարձը մայրաքաղաքիս Անգղիական դեսպանատան գործերը տնօրինելու պաշտօն ունի, անցեալ շաբթու մայրաքաղաքս հասաւ։

——

Կ. Պոլսէն սեպտ. 10 թուով հեռաձայնեալ հեռագիրը քաշուած է Անգղիական լրագրաց.

«Միտհաթ փաշայի դէմ դանգատներ եկան Բ. Դրան, և կըսուի թէ Սըր Հէնրի Լէյըրտի Աւխս ըրած ուղևորութիւնն այս գործին հետ ալ յարաբերութիւն ունի։»

——

Ալէքոյին փաշայէն սեպտ. 18 և 19 թուականաւ Առաջին նախարարին ուղղեալ երկու հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ Տիգրանակերտի մէջ եղածին պէս, Մալաթիոյ, Մէրտինի և Սղերդի մէջ ալ նոր տարիկանութեան խմբեր կազմուելով, նոր համարգեստներ չմնաւեր են անոնց, և պաշտօնի սկսեր են։ Թէ և Ալէքոյին փաշայի հեռագրաց մէջ նոր տարիկանութեան հարցուածի խնդիրը մեծ տեղ մը բռնած է, յուսալի է որ Տիգրանակերտի և Քար—բերդի Քօմիսէրք երկրին տարազոտական պէտոյից համեմատ աւելի հիմնական բարենորոգումներ կատարելու ալ սկսի ըլլան։

——

Վաքըթ լրագիրը Քար—բերդէն սեպտ. 18 թուականաւ քաշուած հեռագիր մը կը հրատարակէ, որ 12 օրէ 'ի վեր Ալէքոյին փաշային Քար—բերդ գտնուիլը ծանուցանելով, կըսէ թէ անոր ձեռք առած բարեկարգական միջոցները Քար–բերդի համար նոր դարագլուխ մը բացած են։ Ալէքոյին փաշայի ջանից շնորհիւ բազում չարագործք կամաւորապէս եկեր և տեղական կառավարութեան անձնատուր եղեր են, և կատարուած հարցաքննութեանց նայելով, չղթայակապ աշխատութեան դատապարտուելու արժանի են։ Ցիսուն անդամէ բաղկացեալ բարենորոգմանց յանձնախումբ մը կազմուած է։ Նոր ոստիկանութիւնը փութով կը կազմուի։

Տիգրանակերտէն գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ մեզ թէ կայսերական առաջին Քօմիսէր Ալէքոյին փաշայի ձեռօք Հալէպի ճամբով Սըպանիա աքսորուած չարագործաց թիւն է 71 հոգի, որոց 68ը Քիւրդ, 2 Ասորի և Սահակ անուն Հայ մը։ Այս վերջին երեքը Քիւրտ բռնաւորաց գործակատարութիւն ըրած լինելու ամբաստանութեամբ բռնուած էին։

——

Երէկ Շիրքէթի-Խայրիէի 34 և 19 թիւ շոգենաւերը Գանտիլլիի առջև իրարու զարնուեցան, բայց մարդու վնաս չեղաւ։

——

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ		12, 5
Այս առաւօտ բացուեցաւ		12, 5
կէս օրին		12, 6
Րումիլի երկաթուղի	Փր.	42,75
Թղթադրամ	մր.	765

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ
11 Սեպտեմբեր

Անգլ. լիրա	ղրշ.	109 20
Նափոլէոն ոսկի	»	87 12
Իւմիւնիւմ Օսմ.	»	89 38
Դըրբմիյ	»	51 20
Մէճիտիէի տարբերութիւն	»	6 15
Չինգինոյ »	»	15 20
Մէթալիք		15
Պլինա	»	500

———

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅՈՑ ԱՐԴԻ ՎԻՃԱԿԸ

(Շարունակութիւն տես թիւ 2422)

Անցեալ տարւոյ կիսում Հ. վարժարանի նախկին աշակերտք հաստատեցին մի ընթերցարան վարժարանի դահլիճում համանուն մի ընկերութեամբ 20 անձանց անդամակցութեամբ, որ բստ կարգին կ'ընթանայ իւր կանոնադրութեան ուղղութեամբն. ունի բաւական տրտաքին յաճախորք. կստանան ամեն սուրհանդակաւ լրագիրներ. կ'օգնէ դավրէժուընթերցարանն իւր ունեցած լրագիրներովը, բայց կը կարօտի նորանոր գրքերանց, թէ և վարժարանի գրատունն ընձեռում է նորանց այս մասին, բայց հընտոյալ են նոքա բոլորովին։

70 թուի վերջերում պատահած անտանելի սովի ժամանակ Ռուսահասարաց ընկերութիւնն իւր մէջին կամ այլ անձերէ ջանաց փութով մի ազգային կառավարութիւն հաստատեց, սորանց արագ գործն մի ղիւցազնական քաջութիւն կը համարուի. հազար անձինք փրկեցին սովէն, թէ գիւղացի, թէ քաղաքացի. Վեհ. Շահի արագ հայրական խնամքն և առաւ օրական 90 լիտր հաց և ուրիշ նուէրներն, ազգային կառավարութեան ունեցած կարգ և կանոնն, խնամատարաց գործերն, աղքատանոցն, և հիւանդանոցն, ընակարաններն, ամէն յետոյ ամէն մարդու իւր ծախքն ու ճանապարհի թոշակն տալով իւրեանց գիւղերն յուղարկելն, սորանք մանրամասնաբար նկարագրելու արժանի են, որպէս զի մեր ազգայինք ուշադրութեամբ կարդան և իմանան որ միութեան սէրն ինչ զօրութիւն ունի, և նորա չափ ու սահմանն ո՞ր աստիճան է, որ մինչ Թեհրանու մէջ օրական հազար հոգուց աւելի կը մեռնէին, պողոտաներ է մարդ չէր կարողանում անցնել, աշնան ծառի տերևներ պէս մարդիկ մեռած կամ կիսամեռ կը թափառէին, օրերով անթաղ չների աղաջն կը մնային. դա սով չէր՝ այլ անտանելի մի պատիժ բոլոր Պարսկաստանի համար, այսպէս ահռելի պատուհասն չկարողացաւ միութեան սիրոյ անկամայն ներգործել փոքրիկ նորակազմ ազգային կառավարութիւնն միայն սիրով կարողացաւ այսպէս վտանգի առաջն դիմանալով փնտել նորա մահաբեր հարուածներն։ Թող ընթերցողն իմանայ թէ երբ սէրն կարող է մահուանէ մարդ փրկել, ապա ուրեմն ինչե՞ր նա կարող չէ անել. սակայն երկարութեանն համար կը թողում այլ գրչի։

Վերոյիշեալ ազգային կառավարութիւնն անցեալ տարի կրկին հաստատուեցաւ 6 անձանցմէ բաղկացեալ, որք ամեն ուրբաթ օրեր 9 ժամ կը հաւաքուին ազգային գործոց վերահսկողութիւն տալու համար։ Այս ժողովին կ'աջակցին նաև ըստ իւր ծրագրին տեղւոյս Արժ. քահանայք եկեղեցեաց, առաջնորդական գործակատարն, պատուելի երեսփոխաններն, որք ի նորոյ են ընտրուած ժողովականաց քուէին, և հաստատութենէն այն անձինքն, որք կը սիրեն ազգային իրաւանց և պարտուց մասնակցիլ։

Թեհրանու այժմեան դրութիւնն ամէն յետոյ միանգամ փոխուեցաւ և խառն զարուեցաւ ամենայն գործեր. արհեստներն անկեալ, վաճառականութիւնն սահմանափակեալ. այս նոր դէպքը թէ՛ Պարսից և թէ՛ Հայոց համար հաւասար է, Հայերն ամեն ուրեք մի անսովոր տնտեսութիւն ունէին, մինչ ապագայ մտածելով հեռի էին չուայլ և փարթամ ծախքերէ, բայց նորերս շատ քաղաքներում չուայլ ծախքն յարգ և պատիւ են համարում. նմանապէս այդ ժանտախտը տեղւոյս Հայերին էլ աւելի է ներգործեր. առաջ որ ունէին յաջողութիւն և առատ եկամուտներ, առանց ապագայ մտածելոյ ամեն տեսակ չուայլ ծախքեր արեցին, այժմ որ չկայ այն եկամուտներն, նոյն ծախքերն պատրաստ են, որովհետև սովորական են եղեր իւրեանց իբրև պատգամ երկնային. այս պատճառաւ փառդրութեան մէջ է ժողովուրդն. եթէ կըրթած լինէր իւր անձը խնայողական կառավարութեան մէջ, այսօր անտանելի մի ցաւ չէր զգար և չէր ներգործեր իւրեանց այդ ձախորդ դէպքն։

Մենք մի լաւ օրինակ ունինք մեր առաջն այն փոքր կենդանին որ մրջիւն կը կոչուի. ինչ նեղութեամբ, ինչ աշխատանօք կը պատրաստէ իւր ապագայ ձըմեռն, արդեօք մե՞ղ ինչքան հարկաւոր էր ապագայ պատրաստել. ճանճերի պէս անգործունեայ չլինիմք. թէ որ Թեհրանու Հայերն մտածէին, կարող էին իւրեանց ապագայ երջանիկ կեանք պատրաստել, որովհետև Թեհրան ամենայն որ իւր գործումն շատ յաջողակ օրեր ունեցաւ, որ յայտնի է ամենին. քանի՛ անձինք խնայողութիւն ունենալով՝ իւրեանց գործին յարմար մեծ գումարներ կարողացեր են դուրս տանել, որոց փոխարէն նորանցից շատ մեծ աշխատաւոր անձեր չուայլ ծախքերով իւրեանց անցեալ օրինաւոր կենցաղավարութիւնն այսօր նեղութեանց են ենթարկեր։

Կը տեսնենք թէ ո՞րքան մարդիկ եկած են Պարսկաստան և մեծ մեծ տուներ, երբեմն գերդաստաններ, սակայն փոխանակ տարուց տարի աւելնալու՝ ընդհակառակն պակսած են։ Հարկաւոր չէ սոցա մասին երկար գրել. Հայոց պատմութեան մէջ յիշատակուած է թէ Շահ Աբաս 40000 տուն բերեց Պարսկաստան, իսկ մեր բոլոր պատմած տեղերն այսօր հազիւ 9000 տուն Հայ կը լինին. ո՛րքան պակսեր է նախկին թիւն. ի՞նչ է դորա պատճառն. մեզ այնպէս կը թուի որ ամեն քաղաք ամեն երկիր ունի իւր յարմար օդ և կլիմայ և աշխարհիս ամեն գոյութիւնք օդէն հողէն և ջուրէն կախումն ունին; և ամեն հող կը սիրէ իւր սերմը և սերունդը, ինչպէս շատ տեղերէ զանազան տեսակ սերմեր են բերած Թեհրան թէ ծաղկոց, թէ բանջարեղինոց և թէ պտղատու ծառոց, ոմանք աճեր են, ոմանք առաւել զօրացեր են և ոմանք շատ նուազեր են, կամ շատերն փոխուելով այլ տեսակ են եղեր, և շատերն էլ չաճելով ոչնչացեր են, ապա ուրեմն ամենայն արարած պէտք է իւր յատկացեալ հողին ջրին և օդին մէջ աճի և զարգանայ, նա մանաւանդ որ մենք Հայ ենք, Հայկայ սերունդ, պէտք է մեզ մեր հայրենիքում աճիլ ու բազմանալ. մենք ա՛յլ հողերում, խորթ կլիմայում չենք աճիր, ա՛յլ հողեր ասելով չլիսեմ, (կարծեմ այլ հողերումն էլ հայն չաճում) Պարսկաստանում Հայն չաճիր, գարլ ի գար կը պակսի՝ անյարմար հողի ջրի և օդի պատճառաւ։

Հէթէնեանց Բաւուվ

———

ԸՆԴ ԲԱՐՁՐ ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՌԱՋԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

ԲԱՐՁՐԱՊԱՏԻՒ ՍԱՐԻՖԻ ՓԱՇԱՅԻ

ՃՈԽ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԵՒ

ՊԱՐ

Ի նպաստ Աբրահամեան ընկերութեան

Ի պարտիզի Վսեմ. Օհնիկ պէյի Մըսըրը Պէօյիւքտէրէ։

Կիրակի գիշեր 16/28 սեպտ. 1879 ժամ 3

Մուտք մէկ Օսմանեան ոսկի

——

ԱՆԴԱՄՔ ՄԱՍՆԱԽՄԲԻՆ

Վսեմ. Օտեան Գրիգոր էֆ. Նախագահ
» Մըսըրը Օհնիկ Պէյ Դեր »
Մեծ. Խասեան Մկրտիչ էֆ. Գանձապետ
» Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆէնտի Քարտուղար
Մեծ. Ապտուլլահ Գէորգ էֆէնտի
» Թավուքճեան Յարութիւն »
» Իւլմեան Աւօլֆ
» Լաֆոնթէն Նիանէյ
» Լըմուան Լէօն
» Կիւլպէնկեան Սերովբէ »
» Կիւմիւշկէրտան Գրիգոր »
Վսեմ. Համամճեան Սարգիս »
» Մաքսուտեան Սիմոն Պէյ
» Մըսըրը Անտոն »
» Միւնիր »
Մեծ. Մոմճեան Միքայէլ էֆէնտի
» Ներսէսեան Ներսէս »
» Նորատունկեան Յարութիւն »
» Նուպարեան Պօղոս Պէյ
» Շահին Յովհաննէս էֆէնտի
Վսեմ. Շահպազ Կարապետ »
Մեծ. Շաշեան Պետրոս »
» Ոսկանեան Արիկ »
Վսեմ. Սարըզ Յովհաննէս »
Մեծ. Սթէփանովիչ Զ.
» Սվաճեան Սարգիս »
Վսեմ. Րէֆիք Պէյ
» Փորթուգալ Միքայէլ էֆէնտի
Մեծ. Օտեան Խաչիկ »

———

ՏՕՔԹԷՕՐ Մ. ՄԱՐՔԻ

Վիէննա մէքթէպինտէ Տիպպիյէ ալմըշ վէ պուննտա սէնէլէրտէն պէրու կէրէք Եվրօպա վէ կէրէք Ասիաթանէտէ քեսպը շէօհրէթ իթմիշ օլան Տօքթէօր Մարքի պու աէֆա Օրթաքէօյտէ քէնտի խանէսինտէ հէր կիւն սաաթ 6ա դատար խաստա գապուլ իտէճէկի վէ սաաթ 7տէն 9ա դատար տախի Գալաթատա Սանտըգճըլար իսքէլէսինտէ Պաղչէվան օղլու 59 նումէրօլու էճզախանէսինտէ պուլընա-

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139—140, Fleet Street, London.

ճամբ. տրր, մէ հէր չարչամպա մէ բազար կլինդերի ատախ Օրթաքէօյտէ Տէրէ իչինտէ Ն. 119 Ռահմճեան էճզախանէսինտէ սապահտան սաաթ 6 ա գատար փաքիր խաստէլէրի մէճճանէն գապուլ իտէճէք տիր։

Միւմաիլէյհ Տօքթէօր լավութալըդ մէ ճէրրահլըգտա մէհարէթի ֆէվգէլատէ օլուպ, բահիմ ու ֆիւնէթի, կէօյիւս մէ տէրի խաստալըքլէրի մէ ֆրէնկի մէ պունտան գայրի կէօզ գուլագ մէ պուրուն մէ պօղազտա պուլունան եարէլէրի մէ մինաստա օլան եէլլէրինի նէ գատար էսկի օլսա՝ ազ վագըթ զարֆընտա տէֆ իտէճէկինի, մէ պէլ սօղուգլուղունու սախի էսկի մէ եէնի քէնաի իճատ իթմիշ օլտուղու պիր ալաթ իլէ օն տէֆատա տէֆ իտէճէկինի բաղպէթլու ահալիյէ իլան իտէր։ 22

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ

Ով որ իր մազերուն թափիլը չուզեր, «Այերի վիկօր» կոչուած մազի անսաչահռտ ջուրէն գործածելու է. ուրիշ ամեն տեսակ մազի ջուրերը կամ իւղերը՝ որ մազ չի թափելու համար կըծախուին, բոլորն ալ անօգուտ են. իսկ վիկօրի օգուտը միլիոնաւոր փորձերով տեսնուած է, և Պօլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ։ Անոնք որ իրենց մազերուն գեղեցկութիւնը կորսնցնելու վրայ են, չուտով գործածեն աս ջուրէն որ՝ի վերջոյ չզղջան։ Թափելու վրայ եղող մազերը կը հաստատէ ու կամրապնդէ, թափածներուն տեղը մազ կը բուսցնէ երբոր մազերուն արմատը փճացած չէ, ու ճերմկած մազերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը շիշերուն հետն է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի Մաղազան։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ՂԱԼԱԹԱ ՆՈՐՕ ԽԱՆ

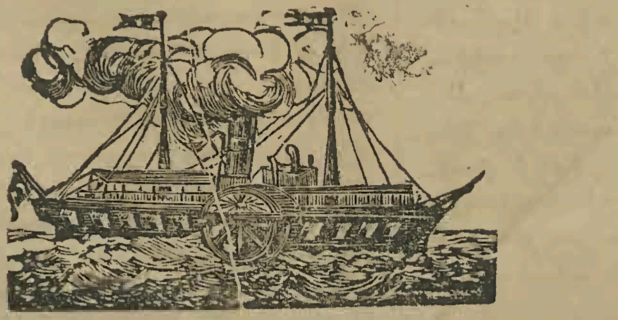

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1879 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 15

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Սովորական Ելքեր	Թիւ
11 45	Եէնիմահալլէէն Մէգար. Պէօյ. Թար. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ Հիսար, Պէպէք։	32
12 15	Ռ Ա. Գավագէն Եէնիմահ. Մէգ. Պէօյ. Թար. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ Հիսար. Պէպէք։ (Ուրբ. օրերը 12 1/2ին)։	33
1 15	Եէնիմ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Սթէնիա, Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք։ (Բացի ուրբաթէ)։	20
2	Եէնիմահալլէէն Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Պօյաճ. Ռ. Հիսար։ (Ուրբ. օրերը 1 3/4ին)։	18
3	Եէնիմ. Մէգար. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնվ. Օրթ. Պէշիկ։	17
3 45	Ա. և Ռ. Գավագ. Մէգար. Պէօյիւքտ. Թար. Եէնիք. Պօյաճ. Ռ Հիսար. Պէպէք. Արնվ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։	32
5 15	Եէնիմահ. Մէգ. Պէօյիւքտ. Թար. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնվ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։	33
6 30	Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Պէյքօզ, Եէնիքէօյ, Էմիրկ. Գանըլճա, Ռ. և Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Արնաւ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաքէօյ, Գուզկ. Պէշիկթաշ, Իւսկիւտար։	4
8 15	Ա. Ռ. և Գավագէն Եէնիմահ. Մէգար. Պէօյիւք. Թարապիա, Պէյքօզ, Եէնիք. Էմիրկէն, Պօյաճ, Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	21
10 15	Մէգարպուրնուէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Արնաւ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	22

Արնաւուտ Քէօյէն

Ժամ		Թիւ
12	Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։	25
12 30	Արնաւուտքէօյ, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.	2
1	Պէպէք, Արնաւ, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ, Գապաթ։	22
1 45	Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ։	25
2 15	Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.	2
2 45	Պէպէք Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ։	22
3 30	Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկ.	25
8 30	Արնաւ, Գուր, Օրթ, Պէշ։	2
10	Արնաւ, Գուր, Գապաթաշ։	20
10 45	Արնաւուտքէօյէն ուղղակի կամուրջ։	2

Ասիական Ելքեր

Ժամ		Թիւ
12	Պէյքօզ, Բաչապ. Ռ. փաշա մահ. Գանըլճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիք. Չէնկէլքէօյ, Պէյլ. Գուզկ։	21
12	Արնաւ. Վանիքէօյ, Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապ։	4
12 45	Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաչպ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ.	19
2	Պէօյիւքտ. Թար. Պէյքօզ, Բաչապ. Ռ փ. մահ, Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք Չէնկ. Պէյլ. (Բացի ուրբաթէ)։	23

Ժամ		Թիւ
3	Պէօյիւքտ. Թար. Պէյքօզ, Բաչպ. Ռ. փաշա մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթաշ։ (Ուրբաթ օրերը 2 1/2ին)։	34
4 15	Պէյքօզ, Բաչապ. Ռ. փաշա մահ. Գանըլճա, Ա. Հիսար, Գանտ, Վանիքէօյ, Չէնկ, Պէյլ. Գուզկ. Իւսկիւտար։	19
8 45	Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաչապ. Գանըլճա, Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ. Իւսկ. (Ուրբաթ օրերը Ռիֆաթ փաշա մահալլէսի)։	25

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Սովորական Ելքեր	Թիւ
1 30	Գապ. Իւսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկէն, Եէնիք. Պէյքօզ Թարապ. Պէօյիւք. Եէնիմահ։	4
2	Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք. Թար. Պէօյիւք. Մէգ. Ռ. և Ա. Գավագ։	32
3 30	Գապ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնվ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Թար. Պէօյիւք. Մէգր. Եէնիմ.	33
5	Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւք. Մէգրպ. Եէնիմ. Ռ. և Ա. Գավագ։	21
6 15	Իւսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնաւ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թար. Պէօյիք։	25
8	Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպուրնու։	22
9 15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմահ։	17
10	Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք Մէգար. Եէնիմահ։	33
10 30	Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմ. (Ուրբաթ օրերը Գուր. Պէշիկթաշ։)	18
10 45	Պէշիկ, Գուզկ. Գուր. Արնվ. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թար. Պէօյիւք. Մէգ. Եէնիմ (Բացի ուրբաթէ)	32
11 15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմահալլէ։	20

Արնաւուտ Քէօյ

Ժամ		Թիւ
1	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ	25
1 30	» »	2
2	» Պէպէք	22
2 45	» »	25
7 30	Պէշիկ, Օրթ, Գուր, Արնաւ։	2
9 15	Գապ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնաւ.	20
10	Գապաթաշ, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնաւ.	2
11 15	Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ։	25
11 40	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ։	2
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ. Պէպէք։	22

Ասիական Ելքեր

Ժամ		Թիւ
2 45	Իւսկ. Գուզ. Պէյլ Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաչապ. Պէյքօզ։ (Ուրբ օրերը Ռ. փ. մահ.)	19
9	Գուզկ, Պէյլէր, Չէնկէլ, Վանիք, Գանտ, Ա. Հիսար, Գանլճ, Բաչապ, Պէյքօզ, Թարապ, Պէօյիւքտ. (Բացի ուրբաթէ)։	23
9 45	Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաչապ. Պէյքօզ, Մէգարպ. Ռ. և Ա. Գավագ։	34
10 30	Գապաթ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Չուպուգլու, Բաչ. Պէյքօզ, Թարպ, Պէօյիւքտ։ (Ուրբաթ օրերը Գուզկ.)	19
11 15	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ռ. փ. մահ. Բաչապ. Պէյքօզ։	21
11 30	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Արնաւ.	4

ՓԱՐԻԶՈՒ ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ 1878ի

ՃՕՐՃ ԲՐԱՅՍԻ
(George Price)
ՏԻԵԶԵՐԱՀՌՉԱԿ ԵՒ ԱՆԲԱՂԴԱՏԵԼԻ ԵՐԿԱԹԱՇԷՆ ԵՒ ՊՈՂՊԱՏԱՇԷՆ
ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԱՐԿՂԱՄՈՒՐՆԵՐ
(ԲՕՖՐ—ՖՕՌ)
Արկղամուրք և բանալիներու աշխարհահռչակ Գրէվէլսոյ գործարան
40 Տարիէ աւելի հաստատուած.

NEC PLUS ULTRA
Անօտնէու
ԱՐԿՂԱՄՈՒՐ ԵՒ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐ ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ

Գործարանադրոշմ

Կրակի և վառօդի դիմացող
Գողի անմատչ
Խարտոցի, ծակող և պատռող գործիքներու դէմ բացարձակապէս ապահով։

Անգղիոյ արքունի Նաւարանի և Դրամատան ինչպէս նաև կառավարական բոլոր գործարաններու և յարկերու յատուկ շինողն ու մատակարարը։
Յատկապէս ոսկերչաց, դրամափոխերու և այլ մասնաւորաց համար շինուած արկղամուրներ։

Այն գործարանին համբաւը աշխարհահանօթ է։ Մինչև ցայսօր եղածներուն վրայ ամեն կերպով գերազանց լինելն անհամար վկայներով և բազմաթիւ մրցանակներով հաստատուած։

Ճօրճ Բրայսի տրուած վկայականներէն հետևեալը յառաջ կը բերեմ, արդոյ հասարակութեան դատողութեան թողլով։

ՍՈՍԿԱԼԻ ՀՐԴԵՀ

Ի Ռիօ տը Ժանէյրօ

Տէր. — Իմ կալուածներս վերային հրոյ ճարակ եղան և դժբաղդաբար ապահոված չէի ոչ գոյքերս և ոչ ապրանքներս։ Սակայն ձենէ գնած Արկղամուրս բացած ժամանակս տետրակներս և թղթերս ամբողջապէս անվնաս գտայ, որուն համար երախտապարտ եմ ձեզ։

Ձեր Արկղամուրին ճիշդ քովը ուրիշ մ'ալ կար, որն որ Պ. Քօթսին (Coates) գործարանէն ելած էր. այս վերջինին մէջ գտնուած տետրակներն և կարևոր թղթերն ամենքն ալ այրած էին, մինչդեռ ձեր Արկղամուրն, որուն մէջ կը գտնուէր բացի տետրակներէ և թղթերէ 10 լիպրա (որ ըսել է 3 1/2 օխայէն աւելի) վառօդ, զոր պահած էի հոն կառավարութեան հետ տեղի ունենալիք գործի մը իբր օրինակ։

Հրդեհէն երկու օր վերջը երբ Բօլիսը բացաւ ձեր Արկղամուրը թէ վառօդը և թէ Արկղամուրին ներքին կողմը բոլորովին անվնաս գտաւ. Նա մանաւանդ վառօդը՝ որ ճիշդ մի և նոյն վիճակի մէջ էր ինչ որ էր հրդեհէն առաջ։

Ռիօ տը Ժանէյրօ — Ընդունեցէք եւ։
8 ապրիլ 1868 — (Ստորագրեալ) Վ. ՍԲԻԻԼԻ

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց և վկայականներու վաւերացման համար, պէտք է դիմել առ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ Գրէվէլսոյ գործարանին յատուկ գործակատարն Տաճկաստանի և Պուլղարիոյ համար, Աստ խան թիւ 9. և կամ առ Պ. Մ. ՊԱԼԵԱՆ, փաճառապահ Աստ խան թիւ 1։